

Prof. LESZEK DZIAWGO
NICHOLAS COPERNICUS UNIVERSITY IN TORUŃ
FACULTY OF ECONOMIC SCIENCES & MANAGEMENT
Department of Finance Management

Toruń, dnia 20.06.2015

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej mgr Anny Kowal
„Kierunki i determinanty zmian źródeł ryzyka operacyjnego w bankach w
Polsce”
przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Pawła Niedziółki Prof. SGH**

Badanie złożonej rzeczywistości ekonomicznej pozostaje niezmiennie podstawowym zadaniem naukowym. Magister Anna Kowal wybrała za przedmiot rozprawy doktorskiej ryzyko operacyjne w bankowości. Wybór tematu zwraca uwagę na rozeznanie Autorki w problematyce współczesnych finansów. Podjęty problem badawczy jest interesujący i adekwatny dla opracowania rangi rozprawy doktorskiej.

Ostatnie lata przyniosły uzasadnione uznanie znaczenia ryzyka operacyjnego w funkcjonowaniu współczesnej bankowości. Aktualnie jest to jedno z najmniej rozpoznanych ryzyk gospodarczych. Analiza tego typu ryzyka budzi zatem zrozumiałe zainteresowanie zarówno wśród teoretyków, jak i praktyków finansów. Należy też docenić ogromną makroekonomiczną rolę zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Podkreślam, iż niespokojny okres zaburzeń gospodarczo-finansowych w szerokiej skali lokalno-globalnej nadają rozważaniom na temat ryzyka operacyjnego na rynku finansowym szczególnego znaczenia.

OCENA FORMALNA

Rozprawa została przygotowana starannie.

W rozprawie sformułowano cel badawczy oraz hipotezy badawcze.

Celem rozprawy jest „zbadanie kierunków i determinant zmian źródeł ryzyka operacyjnego w bankach w Polsce w latach 2000-2010”.

Główna hipoteza badawcza została sformułowana w sposób następujący: „ze względu na poprawę jakości procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach ma miejsce przesunięcie wag źródeł ryzyka operacyjnego od źródeł kontrolowanych przez banki tj. „procesy” i „systemy” w kierunku źródeł znajdujących się częściowo lub całkowicie poza kontrolą banków tj. „ludzie” i „zdarzenia zewnętrzne”, a zdarzenia operacyjne powodowane przez czynniki w ramach źródła „ludzie” determinowane są co najmniej przez jedno źródło ryzyka operacyjnego kontrolowane przez banki”.

Zwracam uwagę na naukowe i praktyczne znaczenie głównej hipotezy.

Sformułowano również cztery hipotezy badawcze.

- Istotność zdarzeń operacyjnych należących do rodzaju „wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi” oraz „zakłócenia działalności banku i awarie systemów” w generowaniu strat maleje, co wynika z postępującego zaawansowania banków w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym”.

- Głównym źródłem ryzyka operacyjnego są „zdarzenia zewnętrzne” powodujące zdarzenia operacyjne w ramach rodzaju „oszustwa zewnętrzne” a ich udział w generowaniu strat rośnie.

- Straty powodowane przez czynniki ryzyka operacyjnego w ramach źródła „ludzie” stanowią coraz istotniejszą kategorię strat.

- Zdarzenia operacyjne powodowane przez oszukańcze działania osób zatrudnionych w bankach lub pracujących na ich rzecz mają swoje źródła także w co najmniej jednej z dwóch kategorii, jakimi są nieadekwatne procesy lub nieadekwatne systemy informatyczne.

Podkreślam również znaczenie hipotez pomocniczych. Podobnie, jak hipoteza główna, zwracają one uwagę na rzeczywiście istotne problemy współczesnych instytucji finansowych w zakresie ryzyka ich funkcjonowania.

Rozprawa doktorska obejmuje 307 stron. Całość ilustrowana jest wykresami, schematami oraz tabelami. Zarówno wykresy, schematy, jak i tabele są

prawidłowo umiejscowione w tekście oraz opatrzone adekwatnym komentarzem. Rozważania w rozprawie oparto na głębokich i rzetelnych studiach literaturowych oraz badaniach własnych.

Cel rozprawy i hipotezy badawcze zdeterminowały zakres i ogólną konstrukcję rozprawy. Rozprawa składa się ze wstępu, 6 rozdziałów oraz zakończenia. Rozdziały następują po sobie w logicznej kolejności i stanowią spójną całość. Wewnętrzna struktura poszczególnych rozdziałów jest przemyślana. Zachowano też właściwe proporcje pracy pomiędzy rozdziałami. Rozprawa zachowuje w zasadzie klasyczny układ rozprawy doktorskiej z podziałem na część teoretyczną i empiryczną.

Oceniając aspekty formalne recenzowanej pracy można zgłosić następujące uwagi.

Hipoteza główna jest przesadnie złożona. Należy preferować hipotezy o prostej konstrukcji logicznej i bardziej odważne naukowo. Pewnym wytłumaczeniem jest początkowy etap rozwoju naukowego Doktorantki.

Należy również koniecznie wskazać na możliwość szerszego wykorzystania zróżnicowanych metod badawczych.

W części teoretycznej można wskazać na fragmenty empiryczne, które nieco zakłócają klasyczny układ rozprawy doktorskiej. Jako przykłady wskazuję: wykres 1.1. s.35; tabela 1.3. s. 63; wykres 1.3. s. 61.

Zgłoszone uwagi formalne mają charakter dyskusyjny i nie wpływają na ocenę strony formalnej rozprawy. Ocena formalna rozprawy jest pozytywna.

OCENA MERYTORYCZNA

Omawiając treść rozprawy stwierdzam, że można wskazać na szereg istotnych zalet recenzowanej rozprawy.

Przede wszystkim na docenienie zasługuje wybór tematyki rozprawy. Ryzyko operacyjne pozostaje nie zawsze docenianym obszarem zarówno rozważań naukowych, jak i działań w praktyce gospodarczej. Tymczasem należy zdecydowanie uznać ryzyko operacyjne za jedno z fundamentalnych ryzyk dla funkcjonowania współczesnego biznesu. Jest to ryzyko wielowymiarowe, zarówno o charakterze mikroekonomicznym, jak i makroekonomicznym.

Szczególnym zakresem ryzyka operacyjnego jest czynnik ludzki, który przez Doktorantkę został szczególnie wyróżniony. Wskazanie na ten aspekt problemu i podjęcie go w pracy badawczej pozwala pozytywnie ocenić potencjał naukowy Autorki.

Kolejną zaletą rozprawy to ujęcie tematu, waga postawionych hipotez, prezentacja tematu oraz dobór argumentów merytorycznych. Pozwoliło to na odpowiednie prowadzenie wywołu naukowego w sposób przekonujący. Należy też zaznaczyć, iż recenzowana rozprawa doktorska zawiera rzetelny i kompleksowy opis wybranego fragmentu rzeczywistości gospodarczej, który poddany został twórczej, krytycznej analizie.

Podkreślam również szerokie wykorzystanie bardzo wielu źródeł o zróżnicowanym charakterze. Studia literaturowe oraz analiza danych oraz sprawozdań, umożliwiły twórcze rozwinięcie badań w oparciu o dotychczasowy dorobek nauki w wybranym temacie.

Wyróżniam walory teoretycznej części rozprawy. Adekwatny, zwięzły opis kwestii teoretycznych stanowi solidny fundament części empirycznej rozprawy. Z kolei oceniając część empiryczną zwracam uwagę na prezentacje dobranych przypadków oraz efektywną analizę danych.

Należy docenić szeroki międzynarodowy przegląd wyselekcjonowanych przypadków o charakterze case study. Powyższy zabieg ułatwia uzyskanie odpowiedniej szerokiej perspektywy problemu i wskazania na pewne specyficzne i uniwersalne kwestie.

Atutem rozprawy jest też wnikliwa analiza odpowiednich danych, która pozwala na naukowe opracowanie tematu.

Za oryginalny wkład Autorki uważam ujęcie tematu badawczego, wskazanie na rzeczywistą dynamikę problemu badawczego oraz weryfikację postawionych hipotez.

Pozytywnie oceniam także sformułowane w zakończeniu rozprawy wnioski. Uzyskane wyniki badań upoważniają do zgłoszenia wskazanych postulatów.

Zadaniem recenzenta nie jest jednak jedynie wskazywanie na zalety pracy, ale zgłaszanie również krytycznych uwag i sugestii. Mając na uwadze zalety niniejszej rozprawy, zgłaszam w zakresie merytorycznym następujące uwagi o charakterze dyskusyjnym.

Uważam, iż należało rozszerzyć badania własne i dotrzeć do wielu innych baz, w których ujęto zdarzenia z zakresu ryzyka operacyjnego, także w ujęciu międzynarodowym. Zabieg ten pozwoliłby na rozszerzenie badań własnych.

Zwracam też uwagę na czasowy zakres ujęcia tematu. Można byłoby się pokusić o aktualizację danych do rozważań. Analiza kończy się bowiem na latach 2010-2011.

Zalecam również uwzględnienie ryzyka politycznego zarówno w zakresie kreowania odpowiednich regulacji, jak i też późniejszej ich egzekucji.

Zgłoszone uwagi i sugestie mają charakter dyskusyjny, a moja ocena merytoryczna rozprawy pozostaje pozytywna.

KONKLUZJA

Zgłoszone dyskusyjne uwagi formalne i merytoryczne nie powinny przesłaniać wartości naukowej rozprawy.

Moim zdaniem o walorach recenzowanej rozprawy zdecydowały w szczególności następujące cechy:

- wybór tematu,
- konstrukcja pracy,
- kompleksowość analizy,
- szerokie studia literaturowe,
- umiejętne wyważenie proporcji w poruszanych kwestiach,
- poprawne argumentowanie,
- poprawne wnioskowanie,
- weryfikacja hipotez badawczych,
- zrealizowanie celu badawczego.

Stwierdzam, mając na uwadze kryteria formalne i merytoryczne, że rozprawa doktorska mgr Anny Kowal odpowiada wymogom stawianym rozprawom doktorskim i wnioskuję o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

